SILTA 10D

Il-kliem żbaljat huwa kkoreġut **bl-aħmar**, u għal kull żball issib spjega qasira f'tarf il-paġna.

IL-PREĊETT U L-GRIŻMA

Kulma niftakar minn dan il-perijodu huwa biss il-**biża'**[1] li kelli li mmut qabel nilħaq nagħmel il-Preċett. Naħseb li dal-fellus daħal ġo moħħi ħtija tal-istejjer li kienet **tirrakkontalna**[2] s-soru. Kienu jgħidulna kull xorta ta' stejjer dwar l-**eternità**[3] **mxebbha**[4] ma' ballun kbir tal-azzar li jibda jittiekel bil-mod bil-mess ta' għasfur; u dwar dnub mejjet li jekk tibqa' ma tqerrux jikber f'sagrileġġ fuq ieħor sa ma jkollok iġġorr fuq spallejk xkora daqs muntanja. Imbagħad, ħabta u sabta, tmut **billejl**[5] u ssib lil Luċifru **jistenniek**[6] jiżfen is-samba bil-foxxna f'idu.

Niftakar ukoll meta kienu qalulna dwar it-tifel li kien jerfa' jdejh fuq ommu u li din ma kinitx tikkoreġih u li mbagħad, meta miet, il-katavru tiegħu baqa' b'idu **merfugħa**[7] 'l fuq u ma **rnexxilhomx**[8] iniżżluhielu qabel ma ommu tatu daqqa fuqha. U jien

---

[1] Nom verbali minn **beża'** (√**BŻGħ**). Minnu joħroġ Nom verbali tal-unità **beżgħa** (= attakk ta' biża' ta' darba) li jużaha Saydon fil-Bibbja. Fil-proża moderna ssib **biża'** biss.

[2] **tirrakkontalna**, b'**k** doppja, bħal **rakkont**.

[3] Meta kelma tispiċċa b'vokali li jkollha l-aċċent qawwi, din il-vokali jrid ikollha l-aċċent (**`**) fuqha. Mhux appostrofu, u lanqas aċċent wara l-vokali, imma aċċent <u>fuqha</u>. Bħal: **età, Ġużè, pipì, però, menù.**

[4] Veru li qed nisimgħu **ħ** f'ħafna mill-kelmiet li ġejjin minn dan l-għerq (eż. nisma' ~~**mxebbħa**~~, ~~**tixbiħa**~~, ~~**xebbħitu**~~, eċċ.), IMMA r-regola hi li, ladarba jkun hemm imqar kelma waħda li fiha dil-konsonanti ma tinstemax (bħal **xbieha**), kollha kemm huma jridu jinkitbu <u>**bl-h**</u>. Mela l-għerq hu √**XBH** u l-kliem jinkiteb: **xbieha, tixbiha, xebbhitu, mxebbha.**

[5] Skont id-Deċiżjonijiet 1, din tinkiteb kelma waħda bla sing (**billejl**) għax, għalkemm inbniet minn żewġ elementi, hawn insibuhom magħqudin b'tifsira waħda.

[6] Trid tifred il-verb mill-pronom: **jistenn<u>a</u>** + **lilek**. La l-verb jispiċċa **-a**, allura ssir **-ie-**. Mela: **jistenniek.** Jekk ikun jispiċċa **-i**, allura din tibqa' **-i-** (**jiks<u>i</u> lilu** > **jiks<u>i</u>h**). Naħseb issa wasaltu għaliha qabli.

[7] La ngħidu **refgħu,** ippronunzjata ['**refow**], din għandha l-**għ**. Fil-fatt, l-għerq hu **RFGħ**. Mela rrid nikteb **merfugħa** (fuq il-mudell **miġbura**).

[8] L-ewwel nagħmlu bħal (6), mela: **rnexxa** + **lilhom** > **rnexxie-lhom**. Imbagħad, biż-żieda tas-suffiss **–x** l-aċċent imur fuq **–homx** u l-**ie** tiqsar u ssir **i**. Mela: **rnexxilhomx**.

ingiddem difrejja u nipprova nara jekk l-aħħar gidba li għedt kinitx tikkostitwixxi dnub mejjet jew venjal u jekk għandix inqerrha jew le.

Meta **sebħet**[9] il-ġurnata tant mistennija tal-Preċett, niftakar **lil**[10] ommi tiġi tqajjimni mis-sodda, tgħannaqni u tgħidli, "Qed tara kif għadek ħaj u li wasalt biex tirċievi l-Bambin ġewwa fik!" Għaliex ommi kienet tħobbna u turina li tħobbna bl-aktar affarijiet ċkejknin: b'nofs ta' kelma, bi tbissima, b'**tgħanniqa**[11], b'ċajta. Kienet taf tifraħ u tferraħ lil kull min imiss magħha u kellha kariżma biex **tbigħ**[12].

Il-Griżma niftakarha ftit aktar. Meta ġew biex jagħżluli parrinu, missieri qalli, "Taf lil min ngħidu joqgħodlok parrinu? Lis-Sur Karm Ellul Vincenti." Dan kien jaħdem ma' missieri u jien kont **diġà**[13] Itqajt miegħu xi darbtejn matul iż-żjajjar tiegħi fl-uffiċċju.

Miċ-ċerimonja kollha niftakar biss li fil-knisja kienu **dawrulna**[14] s-siġġijiet bil-maqlub, jiġifieri bid-dahar iħares in-naħa ta' barra u **ġegħluna**[15] nitilgħu għarkupptejna fuq

[9] Il-jum **sebaħ** (tal-ewwel forma, mhux ~~sebbaħ~~ tat-tieni). Mela l-ġurnata **sebħet**.

[10] Nom li jkollu l-pronom mehmuż (bħal **ommi**) huwa definit u ma jiħux artiklu. (Fil-fatt ma ngħidux: ~~**L-ommi**~~ **waslet** imma **Ommi waslet**.) Mela quddiemha nuża **lil** mingħajr artiklu: **lil ommi**.

[11] Veru li qed tisma' **ie**, imma tinsiex li l-**ħ** u l-**q** għandhom ħabta jagħtuna ħoss ta' **ie** fejn fil-fatt ikollna **i** twila. Jekk tieħu mudell ma titqarraqx: tikteb **tgħanniqa** bħal **tħabbira, twiddiba.**

[12] Din bħal ta' qabilha. Tinstema' **ie**, imma minħabba l-ħoss ta' **ħ** (mill-**għ**) li għandha warajha. Imma fuq il-mudell **trid, tqim, tnin** niktbu wkoll **tbigħ**.

[13] Dan punt ta' reqqa, imma importanti wkoll. Fi kliem bħal **età, menù, diġà**, ma niktbux appostrofu (li soltu niktbuh meta nwaqqgħu xi ħaġa, bħall-**għ**), imma **aċċent** (**`**) **fuq l-ittra**.

[14] Tinsiex li l-**w** u l-**j**, u dawn biss, ma jistgħux jidhru doppji b'konsonanti warajhom. Mela: ~~**wwK**~~ **> wK** u ~~**jjK**~~ **> jK**. Hawnhekk, flok **da~~ww~~rulna** niktbu **dawrulna**.

[15] Fuq il-mudell **bierku** (it-tielet forma verbali) niktbu **ġiegħlu**. Imma mbagħad meta nżidu s-suffiss **–na**, l-aċċent imur fuq l-**u**, u l-**ie** tiqsar għal **e**. Mela: **ġiegħlu + na > ġegħluna**.

il-**maqgħad**[16] tas-siġġu u **nserrħu**[17] jdejna fuq id-dahar, qisna qed nittawlu minn ġo gallerija. Mingħalija li l-Griżma kien **għamilhielna**[18] l-Isqof Galea.
Aħna u sejrin lura d-dar, jien u s-Sur Karm waħedna (għax dik il-ħabta l-ġenituri ma kinux jitħallew jattendu), huwa ħareġ pakkett ċkejken mill-but u qalli, "Dan issa iftħu meta naslu d-dar!"

Kont naf li f'dak il-pakkett kien hemm il-*fountain pen* u l-*fountain pencil* li kont tlabtu, imma meta wasalna d-dar **bqajt**[19] skantat b'dak il-ġmiel ta' sett: **blu**[20] rħamat irqiq irqiq bid-deheb, b'ismi u kunjomi minquxin fuqu bl-abjad. Għadhom għandi **sal-lum**[21], u b'dik il-*fountain pen* għamilt l-eżamijiet **għal-**[22]Liċeo u l-O-Levels. Ommi kienet qaltli li dak is-sett kien se **jibqagħli**[23] tifkira tal-Griżma u tifkira tiegħu.

(Adattata minn *Il-ġenn li jżommni f'****sikkti***[24] ta' Trevor Żahra)

---

[16] Żball komuni ħafna. Flok **maqgħad** (bl-għerq **QGħD**) jiktbu **magħqad** (bl-għerq **GħQD**)! Imma min ipoġġi fuq is-siġġu **joqgħod** u mhux **jagħqad**!

[17] Veru li ma tantx tinstema' l-konsonanti twila **rr**, imma bħalma ngħidu/niktbu **nserraħ**, **jserraħ** (tat-tieni forma), l-istess niktbu **nserrħu**. Tinsiex li, f'din il-pożizzjoni, il-**w** u l-**j** biss taqa' waħda minnhom (**nsew**^{w}**du**, **nkej**^{j}**lu**).

[18] Min jgħaġġel jitfixkel. **għamel + ha** (= il-Griżma) **+ lna** (= lilna) **> għamilhielna,** bl-aċċent fuq l-**ie**, li allura ma taqax.

[19] Żewġ konsonanti li hawn min jaqlibhom; jgħidlek ***jiqpa', *qpajt, *niqpgħu**. Jekk toħorġilna hekk fid-diskors, xorta niftiehmu. Imma fil-kitba importanti li l-konsonanti tal-għerq ma jinqalbux! Mela, la ngħid **baqa',** nikteb ukoll **jibqa', bqajt, nibqgħu.**

[20] L-aċċent tal-kelma jaqa' fuq il-vokali **u**... imma fuq liema vokali tridu jaqa'? Għalhekk, f'kelma b'sillaba waħda l-aċċent ma niktbuhx. Mela niktbu **Tieħu te jew kafè? Min hu Ġesù?**

[21] Il-kelma **llum** tinkiteb kelma waħda, imma jekk ikollna prepożizzjoni li tagħqad mal-artiklu, terġa' tinfired b'sing. Mela **llum**, imma **tal-lum, mil-lum, sal-lum**. Bħalha wkoll kliem ieħor bħal **llejla, lbieraħ**.

[22] Tliet konsonanti l-istess wara xulxin ma niktbuhomx, u dejjem titneħħa waħda minnhom. Mela: **saddad** imma ***jsadd**^{d}**u > jsaddu**, u hawnhekk: **għal**^{l}**-Liċeo > għal-Liċeo**.

[23] Din l-għajn taħbat tgerfixni, u mnalla jidħol għalija l-mudell! L-għerq tal-kelma hawnhekk huwa **BQGħ** – mela l-mudell tiegħi jrid ikun, ngħidu aħna, **kiser** (għerq **KSR**); fejn toqgħod ir-**r** nqiegħed l-**għ**. Ngħid **jiksirli**... mela se nikteb **jibqagħli**. M'hawnx għalih il-mudell! Iffrankali punt ieħor.

[24] Għalkemm il-ktieb fil-fatt iġib dan l-isem, skont id-Deċiżjonijiet 1 (2008) para 5.3 din l-espressjoni għandha tinkiteb dejjem b'**k** doppja: **f'sikkti**, **f'sikktu**, **f'sikkitha**, eċċ.